УДК 336.717

К. С. Коваль

МІНІМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглянуто методи мінімізації кредитного ризику, які використовуються комерційними банками.

Ключові слова: кредитний ризик, кредитні відносини, кредитування, прибуток, страхування, лімітування, диверсифікація, розподіл ризиків.

Abstract

The paper considers the methods of credit risk minimization used by commercial banks.

Keywords: credit risk, credit relations, crediting, profit, insurance, limit, diversification, risk sharing.

Вступ

Сучасний стан розвитку банківської системи України дає підстави констатувати недостатність зусиль банків, спрямованих на здійснення ефективного контролю за виконанням умов кредитних операцій, внаслідок чого спостерігається значне зростання обсягів проблемних активів. Без відповідного реагування така тенденція може призвести до ще більшої дестабілізації банківського сектору України. У зв'язку з цим існує необхідність впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності банківського контролю за кредитними операціями, що сприятиме налагодженню ефективної організації кредитного процесу і зменшенню частки неповернених кредитів[2].

Формування дієвого механізму мінімізації кредитного ризику та контролю за ним є необхідною умовою стабільного та ефективного функціонування будь якого банку, оскільки мінімізація кредитного ризику дає змогу не лише запобігти можливим втратам банку від кредитної діяльності, а й не допустити виникнення серйозних проблем із ліквідністю та платоспроможністю. Це обумовлює необхідність поглиблення теоретичних засад, розкриття методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення способів мінімізації кредитного ризику в банках для реалізації стратегічних і тактичних цілей забезпечення фінансової стійкості банківського сектору.

Теоретичні засади дослідження проблеми управління кредитним ризиком банку знайшли відображення в публікаціях таких зарубіжних учених, як: Е. Альтман, Дж. Бессіс, К. Браун, Д. Даффі, С. Кабушкін, Т. Кох, Д. Ландо, П. Роуз. Значний внесок у теорію і практику управління кредитним ризиком банків зробили вітчизняні науковці, зокрема: Г.Азаренкова, В. Вітлінський, В. Вовк, К. Д'яконов, Г. Карчева, В. Коваленко, В.Корнєєв, С.Науменкова, В. Подчесова, Л. Прийдун, Л. Примостка, І. Сало, В. Сидоренко, Р. Слав'юк, Н.Ткаченко, Р. Шевченко. Різноманітні підходи до управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи висвітлені у працях О. Барановського, О. Вовчак, О. Дзюблюка, О. Крухмаль.

Метою даної роботи є систематизація підходів до мінімізації кредитного ризику.

Результати досліджень

Ведення банком кредитної діяльності є одним із основних критеріїв, які виокремлюють його від інших небанківських установ. Так як діяльність банку спрямована на отримання максимально можливого прибутку, важливо приділяти достатньо уваги мінімізації ризиків, здійснюючи свої операції. Для уникнення ризику банкротства, досягнення і довгострокового забезпечення стабільного положення на ринку банківських послуг, банкам необхідно знаходити і активно використовувати методи та інструменти управління найбільш критичними для них ризиками. Отже, управління кредитним ризиком є необхідною умовою реалізації стратегії виживання і розвитку для будь-якого комерційного банку.

Для отримання прибутку необхідно йти на обґрунтований ризик. На високу ризиковість банківської діяльності впливає кредитний ризик, оскільки він характеризується високим ступенем неповернення кредитних позичок. Неспроможність виконання зобов'язань, які взяли на себе сторони відповідно до фінансової угоди, сприяє виникненню наявного та потенційного ризику.

Зазвичай під кредитним ризиком розуміють ймовірність невиконання зобов'язань погашення основного боргу та відсотків, які виникають в результаті порушення цілісності руху вартості позики, обумовленої впливом різних ризикоутворюючих факторів. При цьому середовищем виникнення кредитного ризику є процес руху суми позики, а причиною виникнення – виявлені ризикоутворюючі фактори.

У наукових працях наведена велика кількість визначень терміну «кредитний ризик», які узагальнені у табл. 1.

Таблиця 1 - Підходи науковців до визначення поняття «кредитний ризик банку»

Автор	**Кредитний ризик - це**
Т. О. Білик та Л. В. Савченко [4]	Усвідомлена можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна, грошей у зв'язку з випадковими змінами умов економічної діяльності, несприятливими обставинами.
В. В. Коваленко [5]	Об'єктивно-суб'єктивна категорія, яка стосується діяльності суб'єктів, пов'язаної із подоланням невизначеності та конфліктності в ситуації неминучого вибору.
А. Г. Загородній [6]	Ризик невиконання позичальником його зобов'язань щодо кредитора; можливість відмови позичальника від сплати процента за кредит і повернення самого кредиту.
Ю. Сєрік [7]	Ймовірність того, що вартість частини активів банку, особливо кредитів, зменшиться або буде зведена до нуля
В. Левченко [8]	Наслідок прийняття рішень в умовах невизначеності або повної невизначеності

Досить важливим питанням під час розгляду кредитного ризику є дослідження причин його виникнення.

Основні причини виникнення кредитного ризику[9]:

- зміна ринкової вартості тих банків, що виступають заставою при кредитуванні;
- несприятливі чи різкі зміни в економічній, політичній та фінансовій системі країни;
- зловживання клієнтами при виконанні кредиту;
- раптова нездатність дебіторів банків отримувати заплановані обсяги результатів;
- раптова одностороння зміна умов кредитних договорів комерційними банками;
- нездатність позичальника до створення адекватного грошового потоку;
- моральні та етичні характеристики позичальника.

Для зниження кредитних ризиків комерційні банки використовують різноманітні прийоми та заходи захисту від кредитного ризику, а саме: диверсифікацію, лімітування, страхування, розподіл ризиків тощо[3].

Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (величина капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон). Розрізняють три види диверсифікації: галузеву, географічну та портфельну.

Лімітування як метод зниження кредитного ризику широко застосовується у практиці як на рівні окремого комерційного банку, так і на рівні банківської системи у цілому. Він полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позичок, що дає змогу обмежити ризик.

Страхування – це ефективна система щодо зменшення впливу кредитних ризиків, що передбачає такі варіанти: самострахування, яке активно впроваджувалося через формування та використання резервів по кредитних операціях та страхування, за яким страхувальник шляхом сплати премії

забезпечує собі або третій особі, в разі настання події, обумовленої договором, суму виплати страховиком, який утримує певний обсяг відповідальності[1].

Одним із найефективніших методів протидії можливому впливу кредитних ризиків є створення резервів під проблемну заборгованість.

ВИСНОВКИ

Отже, кредитний ризик є одним з найбільш суттєвих ризиків банківської діяльності і неадекватна оцінка його рівня вплине на втрату капіталу та ліквідність банку, створить загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку.

У зв'язку з цим проблему мінімізації кредитного ризику необхідно вирішувати комплексно, а саме з урахуванням особливостей банківської системи, можливостей сторін фінансових угод як на рівні комерційних банків, так і на законодавчому рівні, та постійно удосконалюючи підходи до оцінки кредитних ризиків, враховуючи як національний так і міжнародний досвід у напряму поліпшення якості та комплексності оцінки позичальників, що сприятиме зменшенню обсягів прострочок та підвищенню ефективності кредитування в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гарська Т. Страхування, як одна із форм забезпечення кредитів. Наукові праці Національного університету біоресурсів України. 2011. № 9. С. 34-37.
2. Шаповал О. А. «Управління ризиками банківського споживчого кредитування»// дисертація на здобуття наук. ступ к.е.н / Київ, 2017. URL: https://www.knteu.kiev.ua/file/Mg==/3893253e2a0ad777a599359c3be9f4af.pdf
3. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах / ред. проф. А. Єпіфанова, проф. Т. Васильєвої. Суми : УАБС НБУ, 2012. Т. 1. 283 с.
4. Білик Т. О., Савченко Л. В. Методи мінімізації кредитних ризиків банків. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 3(130). С. 45–54
5. Коваленко В. В., Кузнєцова Л. В., Вербицька Я. Є. Методологічні засади організації системи ризик-менеджменту в банках. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 5/1(132). С. 74–81.
6. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник – 4-те вид., випр. та доп. К. : Знання, 2000. 566 с.
7. Сєрік Ю.В. Вдосконалення методів управління кредитним ризиком. Формування ринкових відносин в Україні. 2006. № 12. С. 11-14.
8. Левченко В.Ф., Галушко О.І., Скрипова М.М. Актуальні проблеми визначення та мінімізації ризиків українських підприємств. Економічний простір. 2008. № 20/2. С. 200-206.
9. Зянько В. В., Коваль Н. О., Єпіфанова І. Ю. Банківський менеджмент: навчальний посібник . 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2018. 126 с.
10. Коваль Н. О., Єпіфанова І. Ю. Банківський менеджмент: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. – 85 с.

Коваль Катерина Сергіївна – студентка групи МФК-17б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2m17b.koval@gmail.com

Науковий керівник: ***Ірина Юріївна Єпіфанова*** – д-р. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Kateryna S. Koval – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.2m17b.koval@gmail.com

Supervisor: ***Iryna Yu. Yepifanova*** – Doctor of Econ. Sc., Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia